

SOTUS: การทำลายปัญญาชนไทยกับความเสื่อม

ถอยของกิจกรรมรับน้องในยุคโควิด-19

written by พงศธรณ์ ดันเจริญ | พฤษภาคม 28, 2020

ภาพปก: ป้ายรณรงค์ด้านระบบไซตัสของนักศึกษา ม.มหาสารคาม เครดิตจากเว็บไซต์ประชาไท

พงศธรณ์ ดันเจริญ เรื่อง

SOTUS ([ไซตัส](#)) คือ ระบบการฝึกนักเรียนและนักศึกษาที่มีกลไกการทำงานอย่างเป็นระบบเข้มข้น โดยยึดถือระเบียบแบบแผนตามแนวความคิดหลัก 5 อย่าง คือ 1. การเคารพผู้อาวุโส (S : Seniority) 2. การปฏิบัติตามระเบียบวินัย (O : Order) 3. ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณี (T : Tradition) 4. การมีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว (U : Unity) และ 5. ความมีน้ำใจ (S : Spirit)

ในสถาบันการศึกษาหลายแห่งหรือในหลายคณะ นักศึกษาหรืออาจารย์ไปถึงบุคลากรของสถาบันการศึกษา มักมีความภาคภูมิใจใน**ระบบการรับน้อง** ไม่ว่าจะเป็นทั้ง SOTUS ระบบว้าก ระบบไซโค ระบบพี่ปกครองน้อง ระบบพี่วินัย ระบบพี่ระเบียบ ระบบรุ่นรหัส สังเกตได้จากการทำเสื้อรุ่น ผ้าคาดหัวตามด้วยชื่อคณะของตัวเอง หรือแม้กระทั่งการโพสต์รูปตัวเองและเพื่อนๆ ในช่วงที่รับบทบาทเป็นพี่ว้าก พี่ปกครอง รวมไปถึงบทบาทต่างๆ ระหว่างกระบวนการไซตัสลงในโซเชียลมีเดีย

กระบวนการเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงเปิดปีการศึกษาใหม่ที่เกือบทุกมหาวิทยาลัยและโรงเรียนมัธยมบางแห่งจะเตรียมจัดกิจกรรมต้อนรับนักศึกษาใหม่ขึ้นเป็นประจำทุกปี หน้าที่ของกิจกรรมรับน้องเต็มไปด้วยความสนุกสนานเฮฮา รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง

หากมองแบบผิวเผิน กิจกรรมแบบนี้ไม่น่าจะมีปัญหาอันใด แต่เมื่อมองลึกเข้าไปภายในระบบแล้ว กลับพบว่ามึนหมอกมึนหมองหนึ่งที่ซ่อนอยู่ เพราะเบื้องหลังกลับเต็มไปด้วยความอึดอัด ความหดหู่ ความรุนแรง

ความตึงเครียด และความหวาดระแวงกันระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง

กระบวนการนี้ไม่ได้มีแต่ความรุนแรงเชิงกายภาพที่ทำให้เห็นถึงความโหดร้ายจากการทำร้ายร่างกาย การกดขี่ที่เกิดจากการกระทำของรุ่นพี่เพียงอย่างเดียว แต่กระบวนการโหดร้ายกลับแฝงเร้นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม อย่างเช่น การใช้วัฒนธรรมอำนาจนิยม ระบบอาวุโส และการผลิตซ้ำวาทกรรมที่ใช้ต่อกันมาเรื่อยๆ ในการสั่งสอนอบรมรุ่นน้อง เช่น รุ่นพี่เกิดมาก่อนอายุมากกว่ารุ่นน้องที่อายุน้อยกว่าต้องเคารพรุ่นพี่ การสั่งสอนว่าสังคมข้างนอกรั้วมหาวิทยาลัยมันโหดร้าย เราจึงต้องสามัคคีเกาะกลุ่มกันรักกันเอาไว้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นต้น

จากแนวคิดเช่นนี้จะเห็นว่า มันคือการก่อให้เกิดแนวคิดความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ เกิดการสร้างเส้นสายต่าง ๆ นานาในวงการอาชีพ ทั้งในวงการราชการและเอกชน

สำหรับคนที่ผ่านระบบโชดัสมา จะเชื่อมั่นยึดมั่นเสมอว่า เราต้องช่วยเหลือกัน มักจะมีการอ้างถึงสิ่งที่ทำมาด้วยกัน กิจกรรมที่ทั้งรุ่นพี่รุ่นน้องทำร่วมกันมา ก่อให้เกิดสายใยทางผลประโยชน์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง ซึ่งก็พัฒนามาจากความสัมพันธ์ของการที่รุ่นพี่ปกครองรุ่นน้องคอยสอน คอยดูแล และทำตัวเป็นผู้คุ้มครอง พร้อมกับกดขี่ให้รุ่นน้องศิโรราบ ยอมทำตามระเบียบแบบแผนของระบบโชดัส

เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมหลังจากจบกิจกรรมรับน้อง รุ่นน้องจะได้รับสิทธิในการพ้นจากกฎระเบียบในช่วงรับน้อง จะสามารถไว้ผม ใส่เครื่องแบบตามที่รุ่นพี่ให้อิสระวางกรอบเอาไว้และมอบอำนาจเอกสิทธิ์ให้รุ่นน้องในการปกครองรุ่นน้องที่เข้ามาใหม่

วงจรของการรับน้องจะวนซ้ำแบบนี้เรื่อยๆ จนพัฒนาเป็นสายสัมพันธ์ที่เรียกว่า “รุ่น” มีการวางการบังคับบัญชา มีลำดับชั้น แบ่งเป็นรุ่น มีการแบ่งหน้าที่เพื่อคงกิจกรรมรับน้องและระบบโชดัสอย่างชัดเจน ส่งเสริมทำให้เกิด hierarchy (ลำดับชั้นการบังคับบัญชา) กันภายในกลุ่ม โดยแบ่งแยกการบังคับบัญชาด้วยชั้นปี

นอกจากนี้ยังมีการสร้างธรรมเนียมปฏิบัติ โดยการบังคับให้นักศึกษาที่เข้ามาใหม่ต้องพยายามปรับตัวไปในแนวทางการปฏิบัติเดียวกัน อย่างการบังคับใส่ชุดนักศึกษา บังคับให้ห้อยป้ายชื่อ บังคับให้แต่งตัวในลักษณะเดียวกัน หรือการบังคับให้รุ่นน้องทุกคนทำความรู้จักกับรุ่นพี่และรุ่นเดียวกันภายในเวลาที่จำกัดในช่วงรับน้อง

การระบาดของโรคโควิด-19 จึงเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของระบบโชดัส เพราะไม่มีการรวมตัวทำกิจกรรมทางสังคมแล้ว

เมื่อไม่มีกิจกรรมรับน้องเป็นท่อน้ำเลี้ยงแล้วระบบโชดัสจะคงอยู่ต่อไปอีกหรือไม่?

ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตว่า ระบบโชดัสเป็นเหมือนระบบที่วิ่งสวนทางกับการเปลี่ยนแปลงของโลก นิยามการศึกษา

มิได้สร้างมาเพื่อสั่งสอนและอบรมให้คนเดินไปในทิศทางเดียวกัน แต่การศึกษาต้องการมอบโอกาส มอบปัญญาให้คน
ได้พัฒนาเป็นพลเมืองที่พร้อมออกไปใช้ชีวิตในสังคม รั้วการศึกษาจึงเปรียบเสมือนการจำลองสังคมที่ถูกย่อส่วนลง
ไปเป็นระบบการศึกษา

ผู้เขียนจึงเห็นว่า การเรียนรู้ไม่ควรถูกจำกัดด้วยนโยบายจากส่วนกลาง ไม่ควรมีระบบไซตัส และไม่ควรมีกิจกรรม
รับน้อง แต่ควรเป็นการสร้างทางเลือกที่อิสระในทำกิจกรรมตามอิสระแก่นักศึกษา โดยมีกิจกรรมแนะนำการเรียนรู้
สิ่งใหม่ๆ เพื่อทำความรู้จักกันโดยสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ แต่ควรมุ่งเน้นกิจกรรม Free Thought และ Free
Speech เพื่อสร้างกระบวนการ Critical Thinking ที่เป็นการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ในการสร้าง
ปัญญาชนขับเคลื่อนสังคมไทยให้ก้าวไปข้างหน้า

นักศึกษาและนักเรียน คือเจ้าของอำนาจในระบบการศึกษาไม่ใช่การสั่งการจากส่วนกลางแต่เพียงฝ่าย
เดียว เพราะเราไม่ควรปล่อยให้คนกลุ่มเดียวเป็นผู้ออกคำสั่งอีกต่อไป

**หมายเหตุ: ความคิดเห็นหรือมุมมองต่างๆ ที่ปรากฏบนเว็บไซต์เดอะอีसानเรคคอร์ด เป็นข้อคิดเห็นของผู้
เขียน ซึ่งไม่ได้เป็นมุมมองหรือความคิดเห็นของกองบรรณาธิการเดอะอีसानเรคคอร์ด**